

Голові
разової спеціалізованої вченої ради
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова,
доктору політичних наук, професору,
професору кафедри політології

Узун Юлії Вадимівні

ВІДГУК

**на дисертаційну роботу Хакімової Валерії Тімурівни на тему
«Дипломатія ЄС у постлісабонський період», що подана на здобуття
ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові
науки» за спеціальністю 052 «Політологія»**

Обґрунтування вибору теми дослідження. Наукову роботу присвячено дослідженню інституційної реформи на рівні ЄС, що передбачала створення Європейської служби зовнішніх справ з 2010 р., посилення повноважень Високого представника ЄС із закордонних справ і політики безпеки, а також розширення дипломатичних інструментів об'єднання. З огляду на це, авторка дослідила зміни зовнішньополітичної ідентичності ЄС та його здатність діяти як єдиний глобальний актор на міжнародній арені. Відзначимо, що вивчення зовнішньополітичної стратегії ЄС та її еволюції після Лісабону дозволило здобувачі детально переосмислити можливості і обмеження ЄС щодо підтримки України, а також перспективи її подальшої інтеграції в європейський простір. У роботі також акцентується увага на тому, що цифровізації зовнішньополітичної взаємодії ЄС сприяє формуванню міжнародної коаліції проти російської агресії та забезпеченню підтримки України. Вказане обумовлює значимість проблематики та вагомість дослідження для сучасної політичної науки. Дисертація є актуальним науковим дослідженням, спрямованим на вивчення особливостей функціонування ЄС, що є важливим у контексті реалізації зовнішньополітичних ініціатив України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Обґрунтованість і достовірність результатів дисертації, її теоретичний і методологічний рівень забезпечуються поєднанням сучасних методів дослідження, аналізом джерел з проблематики дисертації і широким теоретичним обґрунтуванням особливостей трансформації зовнішньополітичної діяльності Європейського Союзу в постлісабонський період, а також вагомістю фактологічної бази наукової праці.

Структура роботи аргументовано викладена згідно поставлених наукових завдань і відповідає обраній темі дослідження. Представлений авторкою підхід до визначення змісту дослідження є логічним і дає можливість цілісно проаналізувати особливості трансформації зовнішньополітичної діяльності ЄС для позиціонування його глобального впливу. Загалом матеріал дисертації подано послідовно і відповідно до змісту, що свідчить про глибоке засвоєння теми обраного дослідження. У дисертації сформульовано низку належно обґрунтованих наукових положень, що є внеском здобувачки у політичну науку.

Зокрема, можна відзначити узагальнення авторки, що після набуття чинності Лісабонського договору відбулося формування більш передбачуваної та стабільної системи прийняття рішень у зовнішньополітичній сфері на рівні ЄС, проте договір не зміг повністю усунути проблему фрагментації та конкуренції між національними та загальноєвропейськими інтересами. Авторка також додає, що «...механізм ухвалення рішень на основі консенсусу продовжує гальмувати швидкість реакції ЄС на глобальні виклики, що іноді обмежує його здатність діяти як ефективний нормативний лідер у кризових ситуаціях» (с. 147-149).

Важливим видається дослідження ідеї нормативної сили щодо формування міжнародного статусу ЄС як актора, що керується ціннісними орієнтирами, а також вивчення впливу європейських інституційних змін після 2009 р. на ефективність реалізації зовнішньої політики на наднаціональному рівні (с. 41, 43, 88-90).

Авторкою вдало проаналізовано особливості євроінтеграційних прагнень України з 2014 р., коли Європейський Союз почав виступати стратегічним партнером держави у сферах здійснення політичних реформ, підтримки безпеки, сприяння економічному розвитку та забезпечення міжнародної легітимації (с. 32, 44, 198-215).

Заслужують на увагу авторські узагальнення щодо використання інструментів цифрової дипломатії ЄС у сфері позиціонування зовнішньополітичних ініціатив об'єднання, посилення його інформаційного впливу, а також формування політико-безпекових умов для протидії дезінформації. Окремо здобувачка також проаналізувала пріоритетів ЄС щодо інституційного зміцнення цифрової стійкості України (с. 68, 83, 184-198).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що на теоретичному рівні було цілісно досліджено еволюцію дипломатії ЄС у постлісабонський період і сформовано авторські наукові узагальнення щодо практичних аспектів діяльності ЄС у кризових ситуаціях. До вагомих наукових результатів дисертації можна віднести авторське переосмислення сучасних викликів зовнішній політиці ЄС в умовах введення воєнного стану в Україні та посилення націоналістичних настроїв серед держав-членів наднаціонального об'єднання.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у можливості їх використання у науковій та прикладній сферах. Теоретичні узагальнення, матеріали та висновки дисертаційної роботи доповнили зміст навчальних курсів «Дипломатична та консульська служба», «Міжнародні організації», «Зовнішня політика країн Західної Європи», «Стратегічне планування у міжнародних відносинах» і «Політика ЄС щодо Чорноморсько-Середземноморського регіону», присвячених питанням міжнародних відносин і зовнішньої політики. Прикладні висновки роботи можуть бути корисним у роботі Міністерства закордонних справ і дипломатичних місій України за кордоном у контексті підвищення ефективності просування євроінтеграційних стремлінь України.

Повнота викладення наукових положень, висновків і результатів в опублікованих працях. Основні результати дослідження відображено у чотирьох статтях, опублікованих в українських фахових виданнях категорії «Б», а також у п'яти збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Наукові узагальнення та висновки дисертації обговорювалися на наукових семінарах і міжкафедральних засіданнях кафедр Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, а також були оприлюднені на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Робота

складається із вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 262 сторінки, з них 210 сторінок – основного тексту.

Оформлення дисертації відповідає вимогам, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40. Аналіз тексту дисертаційної роботи свідчить про дотримання авторкою вимог академічної доброчесності. У роботі подано посилання на відповідні джерела при використанні ідей, розробок, тверджень і відомостей, а також надано достовірну інформацію про результати наукової роботи, використані методи дослідження і джерела інформації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи. Відзначаючи високий рівень теоретичної та прикладної розробки проблематики дослідження, вважаємо за доцільне висловити такі зауваження і побажання:

По-перше, розглядаючи політику протидії ЄС ворожій російській пропаганді (с. 173, 197), авторка наводить приклади реакції на такі протиправні дії, але при цьому вона мало приділяє уваги окресленню прорахунків на рівні ЄС, які призвели до такої ситуації.

По-друге, вважаємо доцільним у контексті дослідження додатково представити авторські узагальнення щодо можливостей імплементації на рівні України Акту ЄС про штучний інтелект (с. 195). Так як Україна має не лише зміцнювати власну цифрову стійкість, але й досягати євроінтеграційних цілей.

По-третє, авторка дисертації висловлює низку кваліфікованих міркувань та пропозицій, проте обмежується теоретичною констатацією проаналізованих процесів і не подає практичних рекомендацій щодо того, як Україні оптимізувати власну зовнішньополітичну стратегію в умовах триваючої агресії і реалізації євроінтеграційного курсу.

По-четверте, робота не позбавлена окремих орфографічних і стилістичних помилок та описок, які не впливають на розуміння та сприйняття матеріалу.

Водночас зазначені зауваження не впливають на високий науковий і прикладний рівень дисертаційної роботи, яка справляє позитивне враження актуальністю дослідження проблеми, логікою викладення матеріалу, сутністю і аргументацію висновків.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Хакімової Валерії Тімурівни на тему «Дипломатія ЄС у постлісабонський період», подана на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія», є завершеним, самостійним і логічно побудованим науковим дослідженням. Отримані результати мають наукову новизну, важливе теоретичне та практичне значення у контексті просування євроінтеграційного курсу України та удосконалення національної зовнішньополітичної стратегії.

Дисертаційна робота Хакімової Валерії Тімурівни відповідає спеціальності 052 «Політологія» і вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за відповідною спеціальністю.

Опонент

**доктор політичних наук, професор,
професор кафедри міжнародної інформації
Навчально-наукового інституту
міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

Наталія ПІПЧЕНКО

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР НДЧ
КАРАУЛЬНА Н.В.
2025Р.

